

Oponentský posudek disertační práce

„Možnosti využití prvků projektového vyučování v hodinách německého jazyka na gymnáziích v České republice“

Mgr. Pavla Zapletalová

Již celá desetiletí se didaktika cizích jazyků snaží najít nejvhodnější výukovou metodu, která by pomohla minimalizovat obtíže spojené s učním se cizímu jazyku a dosáhnout při něm co nejlepších výsledků. V historii didaktiky cizích jazyků se setkáváme s řadou metodických koncepcí, jejichž vznik je vždy podmíněn více faktory: Primárně je to aktuální stavu bádání v oblasti lingvistických, psychologických a pedagogických věd. S ohledem na jejich uplatnění v edukační praxi však důležitou úlohu hrají rovněž podmínky spojené se společenskými a ekonomickými faktory, stejně jako se směřováním vzdělávací politiky. Ve své práci, jež se zabývá projektovou metodou a projektově orientovanou výukou němčiny na českých gymnáziích, autorka většinu těchto aspektů zohledňuje, přičemž dané téma klade do úzké souvislosti s nejnovějším vzdělávacím standardem v České republice, kterým je Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. **Téma** disertační práce Mgr. Pavly Zapletalové lze v tomto kontextu považovat za **aktuální**.

Charakteristika a hlavní cíle disertační práce

Předložená disertační práce má **logickou strukturu** a je členěna do tří obsáhlejších kapitol. V *první kapitole* autorka věnuje pozornost vývoji samotného pojmu „projektová metoda“ a jejímu uplatňování v edukační praxi nejen v Československu/České republice, ale ve stručném nástinu i v mezinárodním kontextu (USA, některé evropské země). Z hlediska pedagogických východisek je dále představena projektová metoda jako pedagogická koncepce z hlediska jejího současného vnímání a vyjmenovány charakteristické rysy této metody. Autorka ji chápe správně jako metodu „znovuobjevenou“, která je řazena do skupiny tzv. činnostně pojatých metod a přístupů. V závěru první kapitoly pak je nabídnut Gudjonsův model jednotlivých kroků a jejich znaků při realizaci projektového vyučování. *Druhá kapitola* se již zaměřuje konkrétně na projektově orientovanou cizojazyčnou výuku. I zde je uveden stručný historický exkurz a zmíněny vybrané principy této metody ve výuce cizích jazyků. Zároveň je na tomto místě blíže osvětlen Legutkův didaktický model projektu společně s návrhem modelu cizojazyčného projektu v podmínkách české školy. Jedním z typických znaků projektového vyučování je změna role učitele ve vyučovacím procesu. I této otázce autorka věnuje v závěru této kapitoly zaslouženou pozornost a zároveň nabízí inspirativní informace k problematice typologie cizojazyčných projektů a jejich výběru.

Třetí kapitola je věnována popisu a výsledkům realizovaného deskriptivního, kvantitativně orientovaného výzkumu, za jehož výzkumný nástroj byla zvolena forma dotazníku. Výzkumný vzorek byl vytvořen metodou záměrného výběru, tvoří jej učitelé německého jazyka na gymnáziích celé České republiky. Cílem výzkumu bylo zjistit současný stav rozšíření projektové metody a projektově orientované výuky na tomto typu škol, stejně jako informovanost učitelů o projektové výuce a jejich postoj k ní. Konkrétně bylo zjišťováno, jak učitelé chápou pojem „projektová výuka“, jaké s ní mají zkušenosti (během vysokoškolského studia, v rámci dalšího vzdělávání), jak tuto výukovou metodu hodnotí, zda a v jaké míře ji

uplatňují (komplexně nebo její prvky) ve své vlastní praxi a zda je škola zapojena do nějakého mezinárodního projektu. V závěru autorka stručně představuje jeden projekt, který provedla ve vlastní výuce němčiny na gymnáziu. Mgr. Pavla Zapletalová zde prokázala, že je **dobře obeznámena s metodami kvantitativního pedagogického výzkumu**.

Jako **hlavní výzkumný cíl** si autorka vytkla zjištění současného stavu uplatňování projektově orientované výuky němčiny na českých gymnáziích. Na základě výsledků tohoto šetření společně s podrobnějším popisem geneze a hlavních principů projektové metody poté formuluje doporučení pro cizojazyčnou výuku a nachází odpovědi na otázku, zda a do jaké míry má projektová metoda naději patřit k metodám, které jsou schopny úspěšně reagovat na změny paradigmat cizojazyčné výuky vyvolané mj. novými požadavky kladenými na rozvoj klíčových kompetencí žáků, posilování jejich samostatnosti při osvojování cizího jazyka se zřetelem k rozvoji celé jejich osobnosti. Na základě prostudování práce je možné konstatovat, že výše uvedené **cíle byly splněny**.

Z výše uvedeného vyplývá, že **výsledky práce můžeme považovat za užitečné pro společenskou praxi i další vědy**. Z nich bych na čelném místě uvedla **didaktiku cizích jazyků** jako studijní disciplínu ve vysokoškolské přípravě učitelů cizích jazyků i dalším vzdělávání pedagogických pracovníků. Největší přínos lze spatřit v následujících oblastech:

- Práce podává ve své teoretické části komplexnější a syntetizující nástin projektové metody v historizujícím a mezinárodně srovnávacím pohledu, zohledňuje pedagogická a lingvodidaktická východiska. Ocenění si na tomto místě zasluhuje autorčin kritický přístup, jež mj. prokazuje její schopnost reflektovaně pracovat s odbornou literaturou.
- Práce nabízí v kapitole „Závěr“ přehledně sestavená doporučení pro pedagogickou praxi, která vychází z její vlastní zkušenosti, současných požadavků kladených na moderně pojatou cizojazyčnou výuku i výsledků provedeného výzkumného šetření. Tomuto záměru může velmi dobře sloužit také přehled publikací, článků, popřípadě učebnic, které jsou v duchu projektově orientované výuky němčiny jako cizího jazyka k dispozici.
- Pro pedagogickou praxi může být podnětným námětem i představený projekt opatřený ukázkou hodnocení projektové práce studenty.

Formální a jazyková úroveň

Formální úroveň práce odpovídá nárokům kladeným na disertační práci. Za politováníhodné však považuji, že autorka nevěnovala více pozornosti jazykové stránce. Celkově dobrou úroveň práce poněkud ruší jazykové prohřešky různého charakteru, mimo jiné například:

- str. 3: „Všechny současné společenské změny ....., mají dopad i na dítě, ... Je tedy logickým důsledkem, že se mění i on“;
- str. 4: výraz „šance“ lze nahradit vhodnějším českým výrazem (např. naděje);
- str. 22: „*Chápání projektové metody se měnilo od autora k autorovi, zejména pak za podmínek, za kterých se tak dělo.*“ – stylisticky méně obratný výraz;
- str. 24: „*Poslední dva komponenty ....*“ – rod. podstatného jména v češtině (čeština má velmi výstižný výraz „složka“);
- str. 32: v české pedagogické terminologii se užívá spíše pojem „organizační forma výuky“ než v práci uváděný pojem „*sociální forma*“;
- str. 61: nahuštěné používání hned několika jazykových kódů (např. str. 61: angličtina, němčina, čeština v jednom odstavci; začíná se zde – oproti ostatním případům – pojmenováním v němčině nebo angličtině, poté následuje bez českého ekvivalentu vysvětlení pojmu.

Předloženou disertační práci považuji za hodnotný příspěvek k rozvoji didaktiky cizích jazyků. Nicméně si dovoluji v závěru vyslovit několik poznámek a otázek k diskusi.

- V teoretické části postrádám hlubší ukotvení dané problematiky z hlediska teorií učení a psychologie učení (kognitivní psychologie, konstruktivismus).
- Protože autorka vychází především ze studia německy psané odborné literatury, doplňuje v řadě případů českou terminologii především v názvech jednotlivých podkapitol či odstavců v textu německými pojmenováními, např. Zapojení všech smyslů (Einbeziehen aller Sinne). Bohužel tak nečiní důsledně.
- Na str. 71-72 jsou uvedeny typické učebnicové a zdokumentované projekty typu: *projekty v okolí a kontaktní projekty* stejně jako *textové projekty*. Otázka: Můžeme nalézt v současných učebnicích používaných ve výuce němčiny na českém gymnáziu podobně projektově orientované aktivity?
- Otázka: Proč nazýváte kapitolu 2.1.3.2 „*Návrh modelu cizojazyčného projektu v podmínkách české školy*“? Jaký vidíte v této souvislosti rozdíl mezi českou a zahraniční školou při realizaci daného modelu?

I přes vedené připomínky práce odpovídá požadavkům kladeným na doktorskou disertaci a doporučuji ji k obhajobě.

Brno, 29.4.2008

doc. PhDr. Věra Janíková, Ph.D.